

KISEBB KÖZLÉSEK. — KLEINERE MITTHEILUNGEN.

A madárvonulás ügyében.

Herman Ottónak «*A madárvonulás elemei*» cz. munkája (Budapest, 1895) az év folyamán elhagyta a sajtót, s az összes szakköröknek megküldetvén, kedvező fogadtatásra talált. Az «Ornithologische Monatsberichte» cz. szak-folyóirat, melyet *Reichenow Antal* dr., a M. O. K.-nak tiszt. tagja szerkeszt, is méltatja a munkát. A szerzőre nézve igen hizelgő bírálatában azt a feltétlen helyes megjegyzést is teszi, hogy még lényegesen teljesebb eredményeket is el lehetne érni, ha a megfigyelő hálózatot nagyobb területre ki lehetne terjeszteni. Kizárólag Németországra vonatkozólag pedig azt jegyzi meg, hogy sajnos, bajosan fog sikerülni az, egy ily nagy területre a szükséges számú megfigyelőket előteremteni. S végül általánosságban még annak a nézetének ad kifejezést, hogy egyes elkülönített területeken végzett megfigyelések csak helyi értékű eredményeket szolgáltathatnak.

A Németországról mondottak helyes vagy helytelen voltához természetesen nem szólhatunk hozzá, ellenben nem tartózkodhatunk annak kimondásától, hogy az elkülönített területek megfigyelései a helyi érdeken jóval felülemelkedő eredményt is adhatnak abban az esetben, ha általuk sorozatok birtokába jutunk, a mi mellett a legnyomatékosabb bizonyítékot épen jelen füzetünk egy cikke — jeles meteorologusunk Hegyfoki Kabos tollából — szolgáltatja, a melyben Ghymes és más helyek adatsorozatainak oly láthatólag fontos szerep jut. A mi szerény nézetünk szerint Németországban úgy, mint a többi országokban is, a legelső feladat a már meglevő anyag összegyűjtése és helyes feldolgozása lenne; mert a «Jahresberichte»-k feldolgozásnak nem, hanem csakis adathalmazának tekinthetők, melyek a mellett megfigyelési-, írás- és sajtóhibákkal is telve vannak; a mi pedig a választott tárgyalási módot illeti, ebben az alakjukban összehasonlító eljárásra — tehát kritikai feldolgozásra — is nagyon nehézkesek, hogy a nagyon is szigorú «*alkalmatlan*» szót ne használjuk. — A Magy. Orn. Központ könnyen kezelhető anyagának s a magyarországi összes adatok feldolgozásának legfontosabb eredménye az a tanúság: *hogy épen az okszerű feldolgozás szabja meg a jövőben követendő eljá-*

In Sachen des Vogelzuges.

Die Elemente des Vogelzuges in Ungarn verfaßt von D. Herman 1895 sind nun in den Händen der interessirten Kreise und erfahren durchgehends eine günstige Besprechung. Auch die «Ornithologischen Monatsberichte» — No. 10. 1895 — herausgegeben von unserem Ehrenmitgliede Professor Dr. Anton Reichenow, besprechen das Werk auf eine für den Verfasser sehr schmeichelhafte Weise und es wird bemerkt, daß auch wesentlich vollständigere Erfolge zu erwarten wären, wenn es gelänge die Beobachtungsstationen über weitere Gebiete auszudehnen, was auch ganz richtig ist.

Speciell mit Bezug auf Deutschland wird bemerkt, daß es leider nicht gelingen wird, die unbedingt nöthige Anzahl der Beobachter zu finden; endlich im Allgemeinen, daß die Beobachtungen an vereinzelt Orten in ihrem Werth wenig über lokales Interesse hinauskommen. Ueber die Wichtigkeit des auf Deutschland bezüglichen Theiles steht uns natürlich kein Urtheil zu; den vereinzelt Orten jedoch — vorausgesetzt, daß sie Beobachtungsreihen liefern — kann eine weit über das lokale Interesse hinausgehende Bedeutung nicht abgesprochen werden, wie dies die Erörterungen unseres verehrten Meteorologen, Jakob Hegyfoki, in gegenwärtigem Hefte auch beweisen dürften, worin die Beobachtungsreihen von Ghymes und anderen Orten von so eminenten Wichtigkeit sind. Unserer bescheidenen Ansicht nach handelt es sich für Deutschland — und auch für andere Länder — in allererster Reihe um eine echte und rechte Bearbeitung der Zugdaten, so wie dieselben in der Litteratur schon vorfindbar sind; denn die «Jahresberichte» sind keine Bearbeitungen, eher Häufungen des Stoffes, obendrein durchspielt mit Beobachtungs-, Schreib- und Druckfehlern; dann der Form nach für vergleichende Behandlung, somit auch für kritische Beurtheilung, gelinde gesagt, zu schwerfällig, oft sogar ganz ungeeignet. Die wichtigste Lehre, welche die bewegliche, daher leicht gruppierbare Datensammlung der Ung. Ornith. Centrale und die Bearbeitung der verfügbaren Elemente aus Ungarn lieferten ist die, daß es eben die rationelle Bearbeitung ist, welche auch die Directiven für das

rás irányát, úgy az általános jelenségre, mint egyes adott területekre nézve is. A feladat mindenesetre nagy, csakis munkafelosztással s törhetetlen kitartással megoldható feladat; *de minden körülmények között megoldandó.* S itt önkénytelenül az jut eszünkbe: mily magasztos, természetes és hasznos feladat volt volna ez a nemzetközi állandó ornith. bizottságra nézve, ha ez az egyes országok járulékait ugyanazon országok érdekében s a tudománynak is javára fordítja, ha azokat az országokat positiv eredményekkel a dolognak állandóan megnyerni tudta volna. Mily könnyű dolog lett volna egy központi alapítása, azzal a feladattal, hogy az összes ismert anyagot összegyűjtse, megfelelően egyöntetűen feldolgozza, s a meteorológiával kapcsolatba hozva, a megfigyelésekbe befészkelődött empirismus helyére a szigoruan tudományos eljárást tegye. Mert semmi kétség, hogy az a módszer, a mely szerint a megfigyeléseket a mai napig kezelték, a legtöbb esetben csak alig-alig vagy egyáltalán nem is mondható tudományosnak; pedig az eljárás útjára és módjára a meteorologiai hálózatoknak oly mélyreható eredménye s ennek megfelelő czélszerű fejlődés már régen rámutatott. Csak a fauna számos enumeratióját említem annak feltüntetésére, hogy mily pompás és hálás feladat volt volna egy központi intézet számára az Afrika-kutatók tisztán faunistikus szempontból megszerkesztett kimutatásait — napló-jegyzeteik alapján — a vonulás szempontjából is kiaknázni s értékesíteni; s ugyanez áll Ázsiára nézve is — itt csak *Seeböhm* számos enumeratiójára utalok —. A tudománynak mily bő és fényes forrásai buzogtak volna egy ilyen eljárás nyomában.

Sajnos, hogy ez az alkalom elmúlt, s kétségbe ejtően kevés remény van rá, hogy a bajt, a mely különben magát a nemzetk. állandó ornith. bizottságot is egészen megbénította, egyhamar jóvá tehesük. Az azonban biztos, hogy a meglevő anyag valódi, alapos feldolgozása nélkül igazi, a tudományt előbbre vivő eredményre nem számíthatunk.

M. O. K.

A *Casarca rutila* Pall. előjveteléről Magyarországon.

Csátó János-tól.

Ezen réczefaj előjveteléről Magyarországon csak egy pár feljegyzés található a hazai irodalomban.

zukünftige Vorgehen im Allgemeinen und auch auf gegebenen Gebieten anzeigt. Freilich ist die Aufgabe groß, nur mit Arbeitsteilung und zäher Ausdauer zu lösen; sie muß aber gelöst werden. Und da fällt es uns unwillkürlich ein: was für eine herrliche, natürliche und nützliche Aufgabe alles dieses für das «permanente internationale ornithologische Comité» gewesen wäre; wie dasselbe die Mittel der einzelnen Länder zu Gunsten dieser selben Länder und auch der Wissenschaft verwenden, diese Länder eben durch das positive Resultat für die Sache bleibend hätte gewinnen können! Wie leicht wäre es gewesen ein Central-Bureau zu schaffen, mit der Aufgabe, die bekannten Daten zu sammeln, methodisch zu bearbeiten, mit der Meteorologie zu verknüpfen und dadurch die auf dem Gebiete der Beobachtung eingeriffene Empirie, durch wissenschaftliches Vorgehen zu ersetzen. Denn es unterliegt ja keinem Zweifel, daß die Art, wie die Zugbeobachtungen gepflegt und bearbeitet wurden, in sehr vielen Fällen sehr wenig oder gar nichts wissenschaftliches an sich hatte, wo doch der Weg und die Art für das Vorgehen schon in der so großartigen und ihren Resultaten nach so tief einschneidenden Entwicklung der meteorologischen Netze, nicht nur angedeutet, sondern geradezu gegeben war. Welch' herrliche Aufgabe wäre es für dieses Central-Bureau gewesen, die rein faunistisch redigirten ornithologischen Verzeichnisse der Afrika-Forscher auf Grund ihrer Tagebücher auch migratorisch auszubenten und zu verwerthen und das nämliche auch hinsichtlich Asiens — ich verweise nur auf *Seeböhm's* zahlreiche Enumerationen — zu thun, und so eine neue Quelle strahlenden Lichtes zu erschließen!

Leider ist nun Alles verpaßt und verzweifelt wenig Aussicht vorhanden den Schaden, welcher auch das ganze permanente internationale Ornithologische Comité lahmlegte, verschwinden zu machen. Das eine steht fest: ohne wahre, gründliche Bearbeitung des vorhandenen Datenmaterials ist kein echt wissenschaftliches, förderndes Resultat zu erhoffen.

U. D. C.

Ueber das Vorkommen der *Casarca rutila* Pall. in Ungarn.

Von Johann von Csátó.

Ueber das Vorkommen dieser Ente in Ungarn findet man nur einige Aufzeichnungen in der heimatischen Litteratur.

Először Stetter Vilmos említi meg a magyar orvosok és természetvizsgálók 1845-ik évben Kolozsvárt tartott ötödik nagy gyűlésének munkálataiban megjelent «Adatok Erdély ornithológiájához» című munkájában, hogy t. i. 1831-ik évi tavaszi vándorlaskor lőttek egy példányt a Maros folyón, melyet Dr. Michaelles Károlynak Nürnberg melletti St.-Johanisba küldött.

Dr. Madarász Gyula 1881-ik évben az általa összeállított «Magyarországi madaraknak módszeres névsorában» minden megjegyzés nélkül sorolja fel.

Én a Dr. Madarász Gyula által szerkesztett «Zeitschrift für die gesammte Ornithologie» 1885-ben megjelent II-ik évfolyamának 4-ik füzetében közre adott cikkemben «Über den Zug, das Wandern und die Lebensweise der Vögel aus den Comitaten Alsó-Fehér und Hunyad» ezen részét a Stetter közlése alapján vettem fel.

Később 1888-ban Bielz E. Albert a nagyszabeni természettudományi társulat XXXVIII. évkönyvében kiadott művében «Die Fauna der Wirbelthiere Siebenbürgens nach ihrem jetzigen Bestande» szintén Stetter megemlített közlésére hivatkozik s utána teszi, hogy az Olt folyón is előfordul.

Végül Frivaldszky János 1891-ben megjelent munkájában «Aves Hungariae» azt írja, mikép Wagner József szerint a Sajó, én szerintem pedig a Maros folyón előfordul, egy him-példány pedig a magyar nemzeti muzeumban van, melyet 1853-ban május 11-én gróf Zichy Károly lőtt Nagy-Lók pusztán Fehérmegyében.

Ennyi feljegyzést találtam részemről ezen részéről a rendelkezésemre álló hazai irodalomban.

Folyó 1895-ik év augusztus 21-én egy magános öreg tojó példány huzódott a nagyenyedi hátsárszélén egy náddal és sással benőtt tó felett, melyet Kiss Lajos k. pénzügyi fogalmazó úr lelőtt s még elevenen hozta el hozzám, mely jelenben gyűjteményemben van felállítva.

Megkivánom említeni, hogy szeme kékesfekete volt.

Ezen példány tehát a fentebbiek szerint a második, Erdélyben pedig az első darab, mely-

Zuerst erwähnte Wilhelm Stetter in seiner, in dem Jahrbuche über die Arbeiten der im Jahre 1845 zu Kolozsvár abgehaltenen fünften Versammlung der ungarischen Ärzte und Naturforscher erschienenen Abhandlung «Beiträge zur Ornithologie Siebenbürgens», daß im Frühjahr 1831 auf dem Zuge ein Exemplar erlegt wurde, welches er dem Dr. Karl Michaelles nach St. Johannis bei Nürnberg sandte.

Dr. Julius v. Madarász erwähnt diese Ente in seiner im Jahre 1881 erschienenen «Aufzählung der Vögel Ungarns» ohne weitere Bemerkung.

Ich habe im Jahre 1885 in meinem, in der von Dr. Julius v. Madarász herausgegebenen Zeitschrift für die gesammte Ornithologie II. Jahrgang 4-tes Heft erschienenen Artikel «Ueber den Zug, das Wandern und die Lebensweise der Vögel in den Comitaten Alsó-Fehér und Hunyad» diese Ente auf die Mittheilung Stettters gestützt aufgeführt.

Später, im Jahre 1888 hat E. Albert Bielz in seiner in den Verhandlungen und Mittheilungen des siebenbürgischen Vereins für Naturwissenschaften XXXVIII. Jahrgang veröffentlichten Arbeit «Die Fauna der Wirbelthiere Siebenbürgens nach ihrem jetzigen Bestande» sich gleichfalls auf die erwähnte Mittheilung Stettters berufen und dann beigefügt, daß diese Ente auch auf dem Oltflusse vorkäme.

Endlich schreibt Johann v. Frivaldszky in seinem im Jahre 1891 erschienenen Werke «Aves Hungariae», daß nach Angabe Josef Wagners diese Ente auf dem Sajó und nach meiner Angabe auf dem Marosflusse anzutreffen wäre, ein männliches Exemplar aber in der Sammlung des ungarischen Nationalmuseums sich befinde, welches im Jahre 1853 am 11-ten Mai vom Gf. Carl Zichy auf der Puszta Nagy-Lók im Comitate Fehér erlegt wurde.

So viel Aufzeichnungen habe ich in der mir zur Verfügung stehenden heimatlichen Litteratur über diese Ente gefunden.

Im laufenden 1895-er Jahre am 21-ten August flog ein einzelnes altes Weibchen über einem mit Rohr und Niedgräsern bewachsenen Teich, welcher an der Grenze des Nagyenyeder Gebietes liegt, und wurde von dem Herrn k. Finanzconcipisten Ludwig v. Kiss herunter geschossen und mir noch lebend überbracht; dieses ist gegenwärtig in meiner Sammlung aufgestellt.

Bemerken will ich, daß es blauschwarze Augen besaß.

Dieses Exemplar ist also nach den oben mitgetheilten Daten das zweite, in Siebenbürgen das erste Stück, mit welchem handgreiflich bewiesen wer-

lyel kézzelfoghatólag bebizonyítható, hogy ezen récefaj néha, még pedig különböző hónapokban megfordul hazánkban.

Nagy-Enyed, 1895. augusztus 27.

A gólya (*Ciconia alba* L.) biológiájához. — A Nagy-Kunságban az idén az összes gólyák csapatokba verődve járták a rétségeket, s egyáltalán nem fészkeltek. Ennek a szokatlan jelenségnek oka az lehet, hogy a múlt (1894) évi rossz takarmány-termés következtében a tél és tavasz folyamán az összes szalma- és széna-kazlakat felgették, s ezzel a gólyákat rendes fészkelő helyeiktől fosztották meg. M. O. K.

Hirundo rustica L. — F. évi szept. 28-án Hajdu-Szoboszló határában szokatlanul nagy átvonuló fecske-sereget látott a M. O. K. főnöke. Utja egy beláthatatlan nagy tengeri-dűlő mellett vezetett s minden egyes tengeri-száron 2—5 db fecske üldögélt, úgy hogy a tengeri-tábla felszínét a szó szoros értelmében megfeketítették. Az itt pihenőt tartó csapatnak számáról csak annak lehet megközelítő fogalma, a ki a magyar Alföld szinte végnélküli tengeri-tábláit ismeri.

M. O. K.

Pastor roseus L. — A sáskamadár. — 1876-ban Besztercebányán, Felső-Magyarországon voltam állomáson s egy este — körülbelül május havában lehetett —, midőn fegyveres sétámról hazatérőben voltam, észrevettem a bokorsoron egy csapat nagyobb madarat, a mely mozgalmasságával magaviseletével költötte fel figyelmemet. E bokrozat éppen egy határmesgyén volt s az említett madarak szép számmal ültek rajta. Minthogy a madarakat annyiról nem ismertem meg, letértem az útról, hogy így közelítessem meg a bokrokat és elégitsem ki kíváncsiságomat. Sajnos azonban, hogy az nem folyt le nagyon simán. A madarak észrevettek s az egész raj elhagyta tartózkodási helyét, de nem zárt tömegben, hanem olyan módon, mint a seregélyek stb., ha nagy veszély nem fenyegeti őket, vagy a midőn táplálékot keresgélve, egyik a másik elé repül és helyét változtatja. Az est leszállóban volt s hogy valami eredményhez jussak, igyekezetemben annál jobban buzgólkodtam; a madarak azon-

den kánn, daß diese Entenart mitunter u. zw. in verschiedenen Monaten auch in unserem Vaterlande erscheint.

Nagy-Enyed, am 27.-ten August 1895.

Zur Biologie des weissen Storches (*Ciconia alba*, L.) — In Groß-Rumanien haben die Störche heuer gar nicht genistet, sondern sie sind, den ganzen Sommer hindurch truppenweise vereint, auf den Wiesen herumgeirrt. Die Ursache dieser sonderbaren Erscheinung liegt wahrscheinlich in der vorjährigen (1894) sehr schlechten Futter-Ernte, welche es mit sich brachte, daß man im verfloffenen Winter und Frühjahr die sämtlichen Stroh- und Heu-Tristen auffüttern mußte, wodurch die Störche ihrer gewohnten Nistplätze beraubt wurden. H. D. C.

Hirundo rustica, L. — Der Chef der Centrale sah am 28-ten September bei Hajdu-Szoboszló eine riesige Menge im Durchzug begriffener Rauch-Schwalben. Sein Weg führte zwischen unabsehbar weiten Maisfeldern, wo auf einem jeden Maisstängel 2—5 Schwalben saßen, so daß davon die Oberfläche der Mais-Pflanzung förmlich schwarz erschien. Von der Anzahl der hier ausruhenden Masse kann nur derjenige einen entsprechenden Begriff haben, der einmal jene endlosen Mais-Pflanzungen des ungarischen Alföld zu sehen Gelegenheit hatte. H. D. C.

Pastor roseus L. — Der Rosenstaar. Im Jahre 1876 garnisonirte ich in Neusohl (Besztercebánya) in Oberungarn und kehrte eines Abends, es mag im Monate Mai gewesen sein, von einem bewaffneten Spaziergange heim, als ich durch das lebhafte Benehmen einer Anzahl größerer Vögel auf eine Gebüschreihe aufmerksam wurde, welche einen Feldrain bildend, von eben diesen Vögeln ziemlich dicht bevölkert schien. — Da ich die Art dieser Vögel nicht erkannte, wich ich vom Wege ab, um mich der Gebüschreihe zu nähern und so meine Neugierde zu befriedigen. Leider lief dies nicht so ganz einfach ab. Ich wurde bemerkt und der Schwarm verließ seinen Aufenthalt, aber nicht geschlossen, sondern in der Weise, wie Staare, u. s. w. bei nicht sehr drohender Gefahr, oder zum Zwecke des Nahrungsfuchens, sich überfliegend, Ortsveränderungen bewerkstelligen. Es wurde langsam dunkler, ich in meinen Bestrebungen eifriger, um ein Resultat zu erlangen; die Vögel aber wechselten von einer Hecke zur andern und ich sah mich endlich bemüßigt auf grö-

ban egyre változtatták a helyüket; sövényről sövényre szálltak, a mi engem végre arra kényszerített, hogy puskámat már nagyobb távolságból szólaltassam meg, hogy így a menekvő társaságnak legalább egy tagját megkerithessem. — A szerencse eléggé kedvezett, két drb azonnal kezembe került, míg egy harmadikat a bokrokban való hosszadalmas hajsza után szintén megfogtam. Azt a ezélt, a melynek elérésén fáradoztam, nem értem ugyan el azonnal, annyit azonban mégis tudtam, hogy ilyen fajtájú madarat eddigelé még nem láttam, s még azt nap este megállapíthattam otthon, hogy a *sáskamadárnak* — *Pastor roseus* L. — tojóját, vagy fiatal példányait ejtettem el.

Másnap újból megjelentem a helyszínén, de sok ide-oda való járásomba került, míg végre a keresett madarakat egy szabadon álló magas hárs és szilfacsoporton megpillantottam. Körülbelül 2—300 drb volt, mely a fákról a földre és viszont szakadatlanul fel és le röpdösött; soha sem volt valamennyi egyszerre a földön vagy valamennyi a fán. Vagy egy óráig vártam a lövéssel, részint hogy jobban megfigyelhessem őket, részint hogy sűrűbb tömegbe löhsek és így szerezhsek néhány hímét is, a mely a csoportból csak úgy kiragyogott.

Aznap az idő meglehetősen hűvös volt, a föld nedves, én pedig a zsákmányra vágytam, így tehát fegyveremet eldördítettem. Prédám csak egy tojó volt, az egész társaság fára ülepedett és én közelségökbe igyekeztem, hogy még egyszer löhsek rájuk, de annyira már nem jutottam: a madarak átröpültek a Garamon s én abban a szándékban, hogy majd minél előbb viszatérek és néhány hímét is szerzek magamnak, haza tértem, hogy elejtett prédámat kikészítem. A következő napokon még sokszor rándultam ugyan ki, sokat tudakozódtam és sokszor hallottam, hogy az «amerikai fecskék»-et itt meg amott látták, de nekem többé nem jutott ki a szerencséből, hogy még egyszer szemem elé kerültek volna.

Besztercezebányán sok sáskamadár került kálitkába, a mely fenyőrigókkal együtt került hurokra, de onnan még élve szabadult ki. BAYER, a besztercezebányai kath. gymnasium tanára, több példányt, többi között hímét is, hozott hozzám, a melyet ő mint az iskolának szánt ajándékot kapott és a melyet részére kikészítettem. A madaraknak az a része pedig, mely sem puskavégre, sem fogságra nem került, nyolcz

féle Distanz meine Flinte rufen zu lassen, damit endlich Einer der flüchtigen Gesellschaft mir Rede stehe. — Ich war glücklich genug 2 Vögel sofort aufnehmen zu können, einen dritten nach längerer Verfolgung durch die Gebüsch, endlich auch zu fangen. Ich hatte nun zwar nicht gleich ganz erreicht, was ich angestrebt, wußte aber doch soviel, daß ich derartige Vögel bis nun nicht beobachtet, und konnte noch Abend zu Hause constatiren, daß ich Weibchen oder junge Exemplare des Rosenstaars — *Pastor roseus* L. — erlegt hatte.

Anderen Tages war ich wieder an Ort und Stelle, aber ich mußte viele Wege machen, bis ich auf einer Gruppe hoher Linden und Rüsterbäume, welche ziemlich frei im Felde stand, die Gefuchten erblickte. Es mögen 2—300 Stücke gewesen sein, welche in ununterbrochener Folge vom Baum zur Erde und umgekehrt auf und abflogen; nie waren Alle am Boden, nie Alle aufgebäumt und ich sparte doch circa eine Stunde meinen Schuß, theils um besser zu sehen, theils um in die je dichtere Menge schießen zu können, und einige Männchen, welche aus der ganzen Gesellschaft nur so hervorleuchteten, gleichzeitig zu erlegen.

Der Tag war ziemlich kühl, der Boden feucht, mir um die Beute bange und so ließ ich endlich frachen. Ein Weibchen war mein Opfer, die ganze Gesellschaft bäumte auf; ich wollte heran um nochmals zu schießen, kam aber nicht dazu: die Vögel überflogen die Gran und ich kehrte nach Hause zurück um meine Beute zu präpariren, mit der Absicht, je eher, noch einige Männchen zu holen. Ich habe die nächsten Tage manchen Spaziergang gemacht, viel gefragt und oft gehört, die «amerikanischen Schwalben» wären da und dort gesehen worden, es wollte mir nicht mehr gelingen, selbe selbst zu Gesicht zu bekommen.

In Neusohl selbst kamen in die Käfige mancher Liebhaber Rosenstaare, welche mit den Krametsvögeln in Schlingen gefangen und lebend ausgelöst waren. Professor Bayer des Neusohler kath. Gymnasium's brachte mir mehrere Stücke, auch Männchen, welche er für die Schule zum Geschenk erhalten, und die ich ihm präpariren mußte, aber die Vögel, d. h. die überlebenden waren fort, nachdem sie sich beiläufig acht Tage in der Gegend aufgehaltten hatten.

napi ott tartózkodás után a vidéket végkép elhagyta.

Mínthogy az időjárás úgy a sáskamadaraknak ott tartózkodása alatt, mint elköltözködésük után semmiféle különös változással nem járt, azt kell hinnem, hogy ezeket a mindenkinek feltűnő vendégeket főként a folytonos üldözés kergette vissza déli hazájukba, vagy olyan helyekre, a hol békét hagytak nekik.

ns. *Wachenhusen Antal.*

Ornitho-faunisztikai adatok.

Dr. Lendl Adolf, műegyetemi magántanár úrnak tanszerkészítő-intézete (Budapest, II., Donáti-uteza 7) a Magyar Ornithologiai Központnak időről-időre egyes adatokat szolgáltatott, melyek madár-faunánkra, kivált az egyes madárfajoknak hazánkban való elterjedésére nézve értékesíthető anyagot adnak.

Az adatokat, melyek 1894. és 1895-ből származnak, Dr. Lendl ur azoknak a példányoknak alapján gyűjtött, melyeket egyes állatkedvelők kikészítés végett időközönként praeparatóriumba küldöttek.

Ezek a következők :

Da die Witterung während des Aufenthaltes der Seidenschwänze ebenjowenig, wie bald nach dem Abzuge derselben, eine erhebliche Veränderung äußerte, glaube ich annehmen zu sollen, daß hauptsächlich die lebhaftere Verfolgung, mit allen zu Gebote stehenden Mitteln, die Jedermann auffälligen Gäste, so bald in ihre südliche Heimat zurück, oder vielleicht auch nur in ruhigere Gegenden getrieben hat.

Anton von Wachenhausen.

Ornitho-faunistische Beiträge.

Das Naturhistorische Praeparatorium des Herrn Dr. Adolf Lendl, Privatdocent am Polytechnicum (Budapest, II. Donáti u. 7.) hat uns zeitweise mehrere Daten geliefert, welche für die Ornitho-, insbesondere die Verbreitung der Vogelarten in Ungarn, verwerthvolle Beiträge bilden. Die Daten, welche aus dem 1894 und 1895-er Jahre stammen, hat Herr Dr. Lendl auf Grund jener Exemplare gesammelt, welche Thierliebhaber in sein Laboratorium der Praeparatur wegen von Zeit zu Zeit eingesendet hatten.

Dies sind :

1894.

<i>Emberiza schœniclus</i> ♀	3. Febr.	Velencei tó.
<i>Ardea alba</i>	17. März	Tót-Szent-Pál (Somogy).
<i>Emberiza schœniclus</i> ♂	24. "	Vizesrét (Gömör).
<i>Rissa triactyla</i>	30. "	Ruszkicza (Krassó-Szörény).
" "	1. April	Rahó (Máramaros).
" "	2. "	Kiszucza-Ujhely (Trencsén).
" "	8. "	Rozsnyó (2 drb. — Stück).
<i>Anser albifrons</i> ♂	8. "	Baja.
<i>Numenius phœopus</i>	10. "	"
<i>Grus cinerea</i>	17. "	Csurgó (Somogy).
<i>Hierofalco sacer</i>	1. Mai	Vizesrét (Gömör).
<i>Nucifraga caryocatactes</i>	3. "	Kakashegy (Nagy-Rócze, Gömör).
<i>Larus melanocephalus</i> ♂	4. "	Velencei tó.
<i>Tichodroma muraria</i>	2. Juni	Murány (Gömör).
<i>Larus minutus</i>	31. Juli	Lepsény (Somogy).
<i>Anas marmorata</i> ♀ juv.	15. Sept.	Velenceze.
<i>Stercorarius parasiticus</i> juv.	18. "	Nyiregyháza.
<i>Oidemia fusca</i>	18. "	Csurog (Bács-Bodrog).
<i>Tichodroma muraria</i>	28. "	Léka (Vas).
<i>Ciconia nigra</i>	1. Okt.	Sztarcsova (Torontál).
<i>Otis tetrax</i> ♀	ohne Dat.	" "
<i>Syrnium uralense</i>	3. Okt.	Poklisa (Hunyad).
<i>Otis tetrax</i> ♀	3. "	Kis-Sztapar (Bács-Bodrog).

<i>Syrnium uralense</i>	10. Okt.	Szászváros.
<i>Otis tetrix</i> ♀	10. "	Herlendyfalva (Torontál).
" "	23. "	Hódmező-Vásárhely.
<i>Colymbus glacialis</i> ♀ (?) 5. u.	15. Nov.	Velenceze.
<i>Larus canus</i>	19. Dec.	Tavarna (Zemplén).
<i>Tichodroma muraria</i>	22. "	Likér (Gömör).
<i>Otocoris alpestris</i>	22. "	Kécsa (Torontál).

1895.

<i>Syrnium uralense</i> Pall.	17. Febr.	Sajó Gömör.
<i>Falco regulus</i> Pall. ♂	17. "	Tata.
<i>Plectrophanes nivalis</i> .	18. "	Esterháza.
<i>Ampelis garrula</i>	19. "	Az orsz. minden tájáról (Aus allen Geg. des Landes).
<i>Syrnium uralense</i>	20. "	Ungvár.
<i>Hierofalco sacer</i>	1. März	Kécsa (Torontál).
<i>Sturnus vulgaris</i>	3. "	Diószeg.
" "	3. "	Pozsony.
<i>Mergus albellus</i>	6. "	Drávatorok.
<i>Pratincola rubicola</i>	9. "	Kécsa (Torontál).
<i>Sturnus vulgaris</i>	11. "	Pécs.
<i>Mergus albellus</i>	12. "	Ujvidék (Bács-Bodrog).
<i>Philomachus pugnax</i>	12. "	" "
<i>Mergus merganser</i>	13. "	Galgócz.
" "	18. "	Nagy-Atád (Somogy).
<i>Sturnus vulgaris</i>	19. "	Budapest.
<i>Otis tarda</i>	21. "	Nagy-Becskekerek (Torontál).
<i>Vanellus cristatus</i>	23. "	Kécsa (Torontál).
<i>Pratincola rubicola</i>	23. "	" "
<i>Ortyometra porzana</i>	24. "	Ujvidék "
<i>Vanellus cristatus</i>	25. "	Tata (Komárom).
" "	25. "	Bogdán-Luhi (Máramaros).
<i>Anthus spinoletta</i>	25. "	Ungvár.
<i>Accentor collaris</i>	26. "	Borsod-Apátfalva (Borsod).
<i>Erithacus caeruleus</i>	26. "	Bocsár.
<i>Numenius tenuirostris</i>	30. "	Ungvár.
<i>Ficedula trochilus</i>	7. April	Diós-Jenő (Nógrád).
<i>Nyctiardea nycticorax</i>	7. "	Kastélyos-Dombó.
<i>Acrocephalus aquaticus</i>	7. "	Diós-Jenő (Nógrád).
<i>Yunx torquilla</i>	10. "	Jánosháza.
<i>Tichodroma muraria</i>	19. "	Torda.
<i>Nucifraga caryocatactes</i>	10. Mai.	Nagy-Röcze (Gömör).
<i>Ortyometra pygmaea</i>	17. "	Valla (Moson).
<i>Anthus cervinus</i>	17. "	Esterháza.
<i>Pastor roseus</i>	2. Juni	Perjámos (Torontál).
" "	8. "	Kunhegyes.
<i>Erismatura leucocephala</i>	18. Juli	Gárdony.
<i>Motacilla alba</i>	3. Sept.	Sikárló (Szatmár).
<i>Stereorarius parasiticus</i> ♂	13. Okt.	Esterháza.
<i>Colymbus arcticus</i>	2. Nov.	Palics (Bács-Bodrog).

Igen kedves történet. *Bizalmas czinke.* Elragadó látványnak voltam tanúja Somogy megye Német-Sűrű pusztáján. A Hencz-család ifju gyermeke, a Nellácska, kihivott, hogy nézzem meg rég ápolt madárkáját. Kimentünk az udvarra; tenyerére tett egy diógerezdet s néhányat czuppantott egy szederfa felé. Rögtön s minden habozás nélkül megjelent egy him szén-czinke (*Parus major L.*), rárepült a kezére s rövid pihenés után csipegette a kedvencz falatját. Csakhamar megjelent a párja is, de ez még nem volt oly bizalmas, csak a földre dobott morzsákat szedte fel. A him annyira követelő, hogy a kilépő házbelieket lépten-nyomon követi, még a pinczébe is lemegy utánok, koldulva, míg valamivel meg nem kinálják. Arról értesültem, hogy e madár már hat év óta minden év november havának közepén betelepedik egy számára kitett, kis lyukkal ellátott ládikába. Az intim barátság azután tart egész márcziusig, a midőn búcsut mond jótévéinek. Négy évig párosan jött s mindketten egyforma bizalmat tanúsítottak a családhoz; tavaly azonban a him csak maga érkezett meg, párját bizonyosan valami baj érte; ez idén azonban már megint másodmagával van s valószínű, hogy az új menyecske is hamar ki fog vadságából vetközni. — Tanulság: *Étessük az éhező madarakat.* Hát nem kedves kis madár-történet ez?

Szikla Gábor.

Eine allerliebste Geschichte. — Die zutrauliche Meise. Auf der Német-Sűrű-Pushta, im Comitate Somogy war ich Augenzeuge einer besonders lieblichen Szene: Frä. Nelli, die jugendliche Tochter der Familie Hencz, rief mich in den Hof, ich möge ihr liebes Vögelchen ansehen. Im Hofe angelangt legte sie auf ihre Hand ein Nußschnittchen und schnalzte einigemal gegen einen Maulbeerbaum gewendet. Und siehe! sofort erschien ein Männchen der Kohlmeise (*Parus major L.*), flog auf ihre Hand, und nach kurzer Ruhe pickte es sogleich an seinem Lieblingsbissen. Bald darauf erschien auch die Ehehälfte, doch diese war noch nicht so zutraulich und sammelte bloß die auf die Erde geworfenen Bröschchen auf. Das Männchen ist so dreist und anspruchsvoll, daß es die Hausgenossen auf Schritt und Tritt verfolgt, ja es geht ihnen selbst bis in den Keller nach, so lange bettelnd, bis man ihm etwas gibt. Auf meine Erkundigung erfuhr ich, daß dieser Vogel sich hier schon seit sechs Jahren von Mitte November an, in einem für ihn ausgestellten und mit einem Flugloch versehenen Kistchen einquartiert. Die intime Freundschaft währt bis März, wo der Vogel von seinen Wohlthätern Abschied nimmt. Vier Jahre lang kam er mit seiner Ehehälfte und beide waren in gleichem Grade zutraulich. Voriges Jahr aber kam nur das Männchen an: seiner ersten Ehehälfte war gewiß etwas zugestoßen; heuer aber kam wieder ein Paar und es ist wahrscheinlich, daß das junge Weibchen bald das Mißtrauen aufgeben wird. — Und die Moral? Füttern wir die hungernden Vögel. Das ist denn doch eine allerliebste Geschichte!

Gabriel Szikla.

INTÉZETI ÜGYEK. — INSTITUTS-ANGELEGENHEITEN.

Aquila. — Folyóiratunkra vonatkozólag több oldalról azt a véleményt táplálják, hogy az szigorúan periodikus szaklap. Legyen szabad ezzel a véleménnyel szemben kijelentenünk, hogy az egyes füzetek megjelenése egyáltalán nincs, sőt nem is lehet időhöz kötve, mert a fősúlyt a madarak vonulásának igazi feldolgozására fektetjük, s mivel a folyóiratnak két nyelven való megszerkesztése — kétszeres időt vesz igénybe. A Központ csupán 4 füzetet helyezett kilátásba, körülbelül 14—16 ivnyi terjedelemben s e helyett már az első évben 24 ivet adott. Ezekből világosan látható, hogy az előfizetések is csak a füzetből álló egész kötetre értendők. *M. O. K.*

Aquila. Hinsichtlich unserer Zeitschrift scheint die Ansicht Platz zu greifen, daß dieselbe streng periodisch ist; dem gegenüber müssen wir darauf verweisen, wornach das Erscheinen der einzelnen Hefte an kein Datum gebunden ist und auch nicht sein kann, weil das Hauptgewicht auf wirkliche Bearbeitungen der *Migratio avium* fällt, und weil die Zeitschrift, in zwei Sprachen herausgegeben, doppelte Arbeit verursacht. Wir versprachen aus 4 Heften bestehende Bände in einer Stärke von 14—16 Bogen, gaben aber schon im ersten Bande 24 Bogen. Somit folgt, daß die Pränumeration eigentlich auf die, aus 4 Heften bestehenden Bände gemeint ist. *U. D. C.*